

SENTÈNCIA

En nom del Poble Andorrà.-

A la vila d'Andorra la Vella, el 30 d'octubre del 2018.

Reunida la Sala Civil del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, sota la presidència del M.I. Sr. Joan Manel ABRIL CAMPOY, i els magistrats M.I. Sr. Vincent ANIÈRE i M.I. Sr. Jaume TOR PORTA, ha adoptat la resolució següent:

ANTECEDENTS DE FET

I.- Per escrit de 30-5-2017, la representació processal de la Sra. M.M.M.S. formulava demanda pel procediment laboral contra la societat XXX, SL tot sol·licitant es dictés Sentència condemnant aquesta darrera a satisfer:

- La quantitat de 41.514,64.- € bruts corresponents a la indemnització per comiat injustificat, més els interessos bruts des dita quantitat a comptar del 5 de maig del 2017, o de la contesta a la demanda;

- L'import de 731,50.-€ bruts en concepte de vacances endemés dels interessos legals a partir del 5 de maig de 2017 o de la contesta a la demanda;

- altra suma de 793,08.-€ en concepte d'hores extraordinàries endemés dels interessos legals a partir del 5 de maig de 2017 o de la contesta a la demanda;

- L'import de 3.063,68.-€ que correspon a part del salari fix dels mesos de gener del 2016 a abril del 2017, o subsidiàriament a la indemnització per danys i perjudicis, endemés dels interessos legals de cada salari mensual no abonat des del dia 4 del mes en què s'havien d'abonar o subsidiàriament des del dia 5 de maig del 2017, o més subsidiàriament des de la contesta a la demanda;

- L'import de 1.894,29.-€ bruts en concepte de salari fix del mes de juliol del 2016, endemés dels interessos legals a comptar del 4 d'agost del 2016, o de la contesta a la demanda;

- declarar i cotitzar prop de la Caixa Andorrana de Seguretat Social les sumes dalt ressenyades un cop efectuades les retencions escaients;

- Imposant a la part defenent de les costes processals ocasionades, inclosos els honoraris d'advocat i de procurador i les despeses en què pugui incórrer per raó dels desplaçaments que hagi d'efectuar en el marc de la present causa.

II.- El 6-7-2017, la representació processal de la societat XXX SL contestava la demanda articulada de contrari oposant-se a les pretensions que s'hi contenien interessant es dictés Sentència desestimant-la i imposant a la demandant les costes ocasionades inclosos honoraris d'advocat i de procurador.

III.- Una volta practicades les proves i evacuat el tràmit de conclusions, per Sentència de data 3-5-2018, l'Hble. Batlle decidia:

"Primer.- Estimar de forma substancial les pretensions formulades per la representació processal de la Sra. M.M.M.S. contra la societat XXX, SAU, i condemnar a aquesta darrera a pagar:

- la suma de 41,514,64,-euros bruts en concepte d'indemnització per acomiadament injustificat, majorada dels interessos legals comptadors des de la fermesa de la present resolució judicial;

- els interessos legals de la suma bruta de 731,50.-euros a partir del 5 de maig de 2017 i fins al dia del pagament de la quitança a la treballadora a determinar en període d'execució de sentència;

- l'import brut de 732,92,-euros en concepte d'hores extraordinàries, majorat dels interessos legals a partir del 5 de maig de 2017;

- la suma bruta de 1.927,10.-euros en concepte d'augment salarial del deu per cent no aplicat, i dit import s'haurà de veure majorat dels interessos legals comptadors des del dia 4 de cada mes i fins a la data de la seva liquidació, calculats sobre

l'augment corresponent a cada mensualitat de salari (a saber 189,43,-euros els mesos de juny i agost del 2016; 193,14,-euros els mesos de setembre a desembre del 2016 i 193,92,-euros els mesos de gener a abril del 2017).

Segon.- Condemnar la societat XXX, SAU a declarar i cotitzar prop de la Caixa Andorrana de Seguretat Social les sumes brutes objecte de condemna.

Tercer.- Fer imposició a la part defenent de les costes processals ocasionades, inclosos els honoraris d'advocat i de procurador, en la forma prevista al V. CONSIDERANT de la present resolució judicial".

IV.- Contra aquesta resolució han interposat recurs d'apel·lació ambdues parts litigants.

La representació processal de la societat XXX, SAU interessa la revocació de la Sentència recorreguda i en el seu lloc es disposi la íntegra desestimació de la demanda amb imposició de les costes a la part demandant.

La representació processal de la Sra. M.M.M.S. interessa la revocació parcial de la Sentència d'instància en el sentit de condemnar la societat demandada a pagar la suma de 947,15.- € corresponent a la part del salari fix dels mesos de gener a maig del 2016, més els interessos legals des del moment en que havien de ser satisfets. Subsidiàriament es condemnés la defenent a satisfer la suma de 189,43.- € en concepte de salari del mes de maig del 2016 més els interessos legals des del dia 4 de juny del 2016. Finalment sol·licitava que els interessos de la indemnització que la Sentència recorreguda fixava, es computessin des de la contesta a la demanda.

Ha actuat com a magistrat ponent el M.I. Sr. Jaume TOR PORTA.

FONAMENTS DE DRET

I.- No existeix discrepància entre les parts, al respecte de l'apartat de fets provats que es realitza en la Sentència recorreguda, segons el qual la Sra. M.M.M.S. iniciava una prestació laboral per compte de la mercantil XXX, SAU, en qualitat de professora el dia 22-9-2004, en mèrits d'un contracte de treball verbal de caràcter indefinit.

També s'admet que en data 1-9-2012, i per raó de les dificultats econòmiques que travessava la mercantil demandada, intervenia una modificació transitòria en relació al salari global anyal de la treballadora el quin es reduïa fins la quantitat de 22.285,71.- € bruts, que es repartien en 12 pagues mensuals, de tal manera que el salari mensual ascendia a 1.857,14.-€.

Finalment tampoc es discuteix que el 2-5-2017, la Sra. M. desistia de la relació laboral a l'empara dels termes de l'art. 97 del Codi de Relacions Laborals (en endavant CRL), a través d'una missiva que resava com segueix:

“ No se m'ha pagat, ni declarat i cotitzat a la CASS el salari del mes de juliol del 2016.

. El meu horari de treball era de 8:45 hores a 17 hores, amb mitja hora per dinar, de dilluns a divendres, el que suposa una jornada de treball setmanal de 41 hores i 15 minuts, perquè la mitja hora de l'àpat s'ha de computar com a temps de treball efectiu, en tenir l'obligació de romandre al meu lloc de treball i no poder disposar lliurement del temps destinat a l'àpat. Tanmateix l'empresari mai no m'ha pagat com import en concepte d'hores extraordinàries en compensació de l'hora i 15 minuts que efectuava cada setmana per sobre de la jornada legal ordinària de 40 hores setmanals.

. El mes d'agost de 2012 el meu salari fix mensual era de 1.904,76.- € (1.822,22.- €, salari base, +82,54.- € de trienni) bruts i percebia anualment una paga extraordinària pel predit import, que es liquidava als mesos de juny i desembre de cada any. Per tant, el meu salari global anual fix era de 24.761,88 - € bruts. L'empresari em va proposar una reducció del salari d'un 10% de forma temporal, reducció que es va materialitzar en un document, de data 1 de setembre del 2012, on s'indica el següent:

1. Que el meu salari global anual fix seria de 22.285,71.- € bruts, a percebre en 12 pagues mensuals, el que implica, efectivament, una reducció salarial d'un 10%. El predit salari es va concretar en un salari mensual de 1.857,14.- € (1.776,67.- €, salari base, + 80,47.- € de trienni) bruts, reajustant l'empresa el salari fix mensual en atenció a la reducció del 10% i la supressió de la paga extraordinària.

2. Que la reducció salarial del 10% seria vigent fins l'1 de gener del següent any al de la data de tancament del primer exercici econòmic posterior a la signatura del document en que el centre educatiu XXX tingués un resultat positiu net.

Durant els anys 2013, 2014, 2015 i 2016 l'empresari mai no va informar als treballadors del resultat dels exercicis econòmics, suposant aquests que els resultats nets dels exercicis eren negatius i que, per tant, no tenien dret a l'augment del salari del 10%. Tanmateix, recentment, l'empresa ha reconegut als treballadors que el resultat d'explotació de l'exercici comptable 2014-2015 va ser positiu amb uns guanys de 39.162,16.- €, circumstància que comporta que a comptar del mes de gener del 2016, el meu salari fix mensual hauria d'haver-se incrementat en un 10% en atenció al pacte contingut en el document de data 1 de setembre del 2012. Per tant, des del mes de gener del 2016 i fins l'actualitat, l'empresa ha estat enganyant-me i no m'ha pagat un 10% del salari fix mensual que em corresponia.”

En aquesta alçada hem d'afegir, que tampoc resulta discutit que a principis del 2017, la societat XXX, SAU feia arribar una proposta que modificava el pacte III del conveni de 1-9-2012. En aquesta la treballadora acceptava que el seu salari continuava sent el pactat en la modificació inicial fins el 31-12-2019, tot i proposant, a partir d'aquella data diferents escenaris de progressió salarial associats a l'evolució dels beneficis de l'empresa (folis 19 i ss). En relació a aquesta proposta, la treballadora feia arribar a la societat demandada una carta de 20-2-2017 en que demanava els estats comptables de la societat entre els anys 2011 i 2016, el tot per tal de poder valorar-la tot i denunciant que mai l'esmentada informació li havia estat facilitada amb anterioritat (foli 22). Aquest requeriment era contestat per correu electrònic de 6-3-2017 (foli 23) en que es destacava que si bé, per al curs 2014-2015, el col·legi havia generat un ingrés net de 39.000.- €, la societat continuava travessant dificultats.

II.- La representació processal de la Sra. M. sostenia en la seva demanda que el salari del mes de juliol del 2016 es trobava pendent de pagament; que endemés a partir del moment en que la societat demandada havia generat beneficis durant l'exercici 2015, en atenció al conveni de setembre del 2012, el seu salari anyal havia de ser augmentat en un 10% que reclamava pel període comprès entre el gener de 2016 i abril de 2017 (ambdós mesos inclosos), tot i reclamant els interessos legals corresponents a partir del moment en que cada mensualitat resultava exigible. També sostenia que setmanalment realitzava 41 hores i 15 minuts de tal manera que esquia compensar-li tot aquell període que excedia de les 40 hores corresponents a la jornada legal. Afegia que l'any 2017, no havia realitzat cap dia de vacances

quan li en corresponia 10 i finalment reclamava la indemnització que resultava de l'art. 97.3 del CRL atès que havia desistit de la relació laboral per motius justificats.

La representació processal del XXX, SAU s'oposa a les pretensions de la treballadora i ho feia sostenint que durant el mes de juliol del 2016 la contrapart havia gaudit d'una excedència i per tant en no haver treballat el salari no li era degut. Al respecte de l'increment de salari que es reclamava referia que la reclamació realitzada per als mesos de gener a maig del 2016 havia prescrit. Per la resta sostenia essencialment que malgrat el resultat positiu assolit l'any 2014-2015, la societat presentava unes xifres negatives derivades dels exercicis anteriors a alçada de 819.106,95.- €. Afegia en tot cas que el benefici experimentat per a l'esmentat curs no permetia atendre l'increment salarial de totes les nòmines dels treballadors, afegint en tot cas que els salaris havien anat progressant en funció de la variació de l'IPC, circumstància aquesta que havia de ser valorada. Al respecte de les hores extraordinàries reclamades, sustentava que l'horari de treball era de les 9 a les 17 hores disposant de ½ hora per dinar durant la qual no havia de romandre en el lloc de treball, sense que per tant la mateixa pugui ser considerada com a treball efectiu. Quant a la reclamació realitzada en concepte de vacances, indicava que en la liquidació laboral s'havia satisfet la suma de 1.297,96.- € per l'esmentat concepte. Finalment i al respecte de la reclamació que intervenia en concepte d'indemnització negava l'efectiva concurrència dels fets que invocava en suport a la reclamació que exercitava.

La Sentència dictada pel Tribunal Unipersonal "a quo" acull substancialment la demanda condemnant la societat XXX, SAU a satisfer la suma de 41.514,64.- € bruts en concepte d'indemnització més els interessos legals des de la fermesa de la resolució judicial; els interessos legals de la suma bruta de 731,50.-euros a partir del 5 de maig de 2017 i fins al dia del pagament de la quitança a la treballadora a determinar en període d'execució de sentència; l'import brut de 732,92,-euros en concepte d'hores extraordinàries, majorat dels interessos legals a partir del 5 de maig de 2017; la

suma bruta de 1.927,10.-euros en concepte d'augment salarial del deu per cent no aplicat, incrementat dels interessos legals comptadors des del dia 4 de cada mes i fins a la data de la seva liquidació, calculats sobre l'augment corresponent a cada mensualitat de salari. També condemnava la demandada a declarar i cotitzar prop de la Caixa Andorrana de Seguretat Social les sumes brutes objecte de condemna i a pagar les costes ocasionades, inclosos els honoraris d'advocat i de procurador.

Contra aquesta decisió s'alcen les parts recurrent amb fonament als greuges que seguidament es precisen i s'examinen.

GREUGES ARTICULATS PER LA SOCIETAT XXX, SAU:

III.- En primer lloc discrepa de la valoració que la Sentència recorreguda realitzava al respecte del conveni de 1-9-2012. En aquest sentit sostenia que si bé havia estat redactat per l'empresari, aquest no era un expert en el ram del dret i no havia sabut plasmar l'esperit real dels pactes assolits a partir del moment en que no va preveure explícitament que el resulta positiu havia de ser suficient per tal de restituir els salaris de tots els treballadors que havien pactat la reducció, o que eventualment es restituiria percentualment en la proporció que el benefici obtingut permetés. Afegia que el mateix contracte que havia subscrit l'actora, l'empresa l'havia atorgat amb un total de 67 treballadors, de tal manera que es tractava d'un acord col·lectiu que si bé s'havia pactat de manera individual, portava a concloure que el restabliment del salari passava per obtenir un benefici que permetés satisfer el de tots ells.

En el segon motiu del recurs, considera que en l'eventualitat que es pogués considerar procedent la reclamació relativa al complement de salari, aquesta no podia justificar el desistiment de la relació laboral realitzat per la treballadora. En aquest sentit considera que l'empresa no havia incorregut en un incompliment greu del contracte, i que el fet de que no es comunicés l'obtenció de beneficis per a l'exercici 2014-2015 obeïa a que l'import obtingut no permetia fer front a la restitució de la totalitat de la massa salarial sense que

l'empresa hagués actuat de mala fe. Afegia endemés que en mèrits de la doctrina d'aquesta Sala, el desistiment regulat en l'art. 97 del CRL, era una eina que permetia al treballador deslliurar-se d'una relació laboral en que es trobava davant d'una posició insostenible i/o que l'empresari volia imposar una novació del contracte de treball que no tenia més alternativa que acceptar. No obstant, cap d'aquests supòsits concorria en el present procediment, sense que es pogués perdre de perspectiva que el salari de l'actora havia anat augmentant anyalment a partir dels mesos de gener de 2014, setembre de 2016 i gener de 2017 malgrat no tenir l'obligació de fer-ho en mèrits del conveni de 2012.

El tercer motiu de greuge intervé en relació als interessos legals que la Sentència establí al respecte de la suma de 731,50.- € que derivava de les vacances. Argumenta que havia abonat les vacances que la Sra. M. tenia pendents per import de 1.297,06.- € de tal manera que res devia en concepte d'interessos.

Finalment discrepa de la valoració de la prova realitzada al respecte de les hores extraordinàries que es fixaven. En aquest sentit sosté que encara que l'horari de treball de la treballadora pogués ser de de 8'45 hores a 17 hores quedava acreditat a través de la testifical practicada per les Sres. G. i F., que durant la mitja hora que disposava per dinar no tenia l'obligació de romandre a l'escola i podia disposar lliurement del temps destinat a aquella finalitat. Especialment quan la Sra. F. indicà que a principis i finals del curs els professors s'organitzaven en torns rotatius que es traduïen en una disminució de la jornada laboral. En conseqüència afirmava que la jornada laboral de la treballadora era de 38 hores setmanals, sense que per tant generés hores extraordinàries.

IV.- Al respecte del primer motiu de greuge, el pacte contingut en el conveni d'1-9-2012 disposa:

"II.- Que sense perjudici del manteniment a tots els efectes en dret pertinents de totes les condicions de les que s'ha desenvolupat fins ara la prestació professional a l'empres a per part de la Senyora M.M.M.S. i que no sigui expressament referides en aquest acord, es voluntat comú de les parts atorgants, la fixació de la retribució salarial

global anyal de la Senyora M.M.M.S. en 22.285,71.- € bruts repartit en dotze pagues mensuals consecutives de 1.857,14.- € a satisfer entre els dies 1 i 5 de cada mes natural.

III.- Igualment les parts convenen que la vigència del present acord serà des del dia 1 de setembre de 2012 i fins el dia 1 de gener següent al de la data de tancament del primer exercici econòmic posterior al referit 1 de setembre de 2012 en que el centre educatiu XXX tingui un resultat positiu net, a partir del qual dia, la senyora M.M.M.S. passarà a percebre almenys i sense perjudici d'un nou conveni entre les parts, el mateix salari mensual que percebia abans de l'aplicació d'aquest acord, juntament amb els increments que, eventualment, correspongués aplicar de conformitat amb la Llei durant el termini de vigència del present acord".

Malgrat aquesta Sala hagi pogut declarar que en els contractes la veritable intenció dels contractants preval sobre la materialitat de les paraules (Sentències de 22-12-1994 –recull 160- i de 11-1-2001 –recull 1548), en el present supòsit els termes d'allò pactat en l'apartat III abans descrit resulten molt clars. En aquest supòsit i en mèrits de la regla "*in claris no fit interpretatio*" s'ha d'entendre que l'expressió escrita esdevé coincident amb la que era voluntat comuna en el moment de perfeccionar-se el contracte.

En tot cas, no ens podem estar de remarcar que la tesis que la part recurrent avança no troba cap mena de recolzament probatori, i aquesta carència resulta rellevant quan l'esmentat acord afectava una plantilla de més de 60 treballadors de tal manera que la seva prova esdevenia senzilla.

D'altra banda no podem perdre de perspectiva que la novació contractual d'1-9-2012 era redactada per l'empresari i per tant si el que pretenia era condicionar l'increment salarial a que el benefici net generat fos com a mínim equivalent al cost global de l'increment salarial per al conjunt de la plantilla, res li impedia contemplar-ho clarament en el pacte establert, però el que en aquestes alçades no pot pretendre és modificar la literalitat d'allò pactat en clar perjudici del treballador.

Quant al fet que el redactor del conveni no fos un professional del dret, res li impedia, compte tingut de la transcendència de les mesures que proposava, recórrer a assessorament legal previ tal i com de manera encertada la direcció lletrada de la treballadora ho afirma en les seves conclusions

responsives.

Tampoc podem obviar que en la relació laboral, l'empresari és qui ostenta el poder de direcció (art. 75 del CRL) i que en aquesta situació el principi de la bona fe contractual, especialment transcendent en l'àmbit laboral (art. 4 del CRL), vol que en cas de dubte en la interpretació dels contractes, s'hagi d'atorgar eficàcia a la interpretació més favorable a la part feble (Decretals 6, 5 regla 45; D 50, 17, 168, 1 *"Rapienda occasio es, quae prebet benignius responsum"*, D 45, 1, 38 pr, 18 i 19).

Pel que es refereix a l'argument segons el qual ens trobàvem davant d'un acord col·lectiu d'empresa el mateix no pot ser admès. En efecte, deixant de banda que no en reuneix les formes tal i com la pròpia empresa reconeix, va ser negociat individualment amb cada treballador atès que va donar lloc per a cadascun d'ells a un conveni individualitzat. En tot cas remarcarem que el fet de que la modificació proposada a tots els treballadors fos la mateixa: una disminució d'un 10% del seu salari, no desautoritza les conclusions anteriors doncs en definitiva el pacte establert no permet altre interpretació que aquella que extreu la Decisió recorreguda.

A la vista de tot el que ha estat exposat, considerem que la Sentència dictada pel Tribunal "a quo" efectua una interpretació impecable de l'esmentada previsió contractual amb fonament a un aparell argumental que compartim en aquesta alçada tant al respecte de la definició que s'efectua del concepte comptable del "resultat net" que assimila al resultat final del compte de pèrdues i guanys d'una empresa, com sobre l'element accidental que portava a la gènesi de l'increment salarial que en la demanda es reclamava. Per tant, el primer motiu del recurs ha de ser rebutjat.

V.- Pel que es refereix a la realització d'hores extraordinàries per part de la treballadora que admet la Sentència, el motiu de greuge passa exclusivament per determinar si durant la mitja hora que la treballadora gaudia per als àpats la mateixa tenia l'obligació de romandre al seu lloc de treball o si

pel contrari la mateixa podia disposar lliurement del temps que li era destinat.

Obra en el procediment, el Reglament intern dels professors del centre intitulat “Responsabilidades del professor/a” (folis 99 i ss) que preveu un apartat 1er relatiu a l’horari on es precisa “*el horario del profesorado es de 8’45 a 17’05 h. de lunes a viernes*”, indicant-se que el professor havia de ser puntual tant en l’entrada com en la sortida, afegint-se seguidament “*el profesor/a no podrá ausentarse del colegio, dentro del horario de Trabajo, sin previa autorización y comunicación a la coordinadora y directora*”.

És cert que les Sres. V.G.F. i P.F.G. (FOLIS 12 I SS) indicaven que la demandant, a l’igual que la resta de treballadors, disposava de mitja hora per dinar i que tenien plena llibertat per menjar a l’interior o a l’exterior de l’establiment escolar, però el resultat d’aquesta prova testifical ha de ser valorat amb molta cautela doncs a banda de la relació laboral que mantenen amb la part defenent, les seves indicacions entren amb clara contradicció amb el reglament de l’empresa abans assenyalat.

En un altre ordre d’idees tampoc podem obviar que els Butlletins de salari de la treballadora, almenys aquells generats a partir dels mesos de juny de 2016 i excepció feta dels mesos en que es trobava de vacances, preveuen com a concepte retributiu el dels “àpats”. Aquesta precisió porta a considerar que en tractar-se d’un avantatge material expressament retribuït aquest s’associava a una presència obligatòria en el centre escolar i és que altrament no s’entendria que l’empresari els hi facilités si no tenien l’obligació de romandre el centre escolar.

En aquest context el temps dels àpats de la treballadora integra plenament el concepte de treball efectiu que resulta de l’art. 54.1 del CRL com es destaca per la jutjadora a quo, i computa a tots els efectes en la seva jornada de treball. Per tant, també aquest extrem de la Sentència resulta ajustat a dret, i el recurs ha de ser rebutjat.

VI.- Quant al greuge interposat al respecte dels interessos legals corresponents a les vacances liquidades, la carta de desistiment de la treballadora a través de la qual es resolia la relació laboral entre les parts intervenia el dia 2-5-2017, i va ser entregada l'endemà a la seva destinatària. En aquesta eventualitat, en mèrits de l'art. 99 del CRL, la quitança havia d'intervenir com a més tard per tot el dia 4 de maig del 2017 i a partir de l'endemà (5-5-2017) s'incorria en mora.

La quitança laboral que figura en les actuacions va ser estesa el dia 26-6-2017 (foli 88), però en relació a la suma que s'hi refereix (1.274,03.- €) la representació processal de la treballadora admet que li va ser ingressada en el compte el dia 2-6-2017. En aquesta eventualitat, la societat demandada va trobar-se en mora des del 5-5-2017 i fins aquesta darrera data sense que es pugui obviar en aquest sentit, les disposicions de l'art. 84.3 del CRL segons el qual: *"El retard en el pagament del salari o la liquidació produeix interessos legals a partir del moment de l'impagament, sense necessitat de denunciar la mora"*.

Per tant, escaurà també desestimar el recurs d'apel·lació interposat al respecte d'aquest extrem.

VII.- Pel que es refereix al caràcter justificat del desistiment que va intervenir, la decisió recorreguda raona que era l'empresari la única part que disposava de la informació comptable escaient i que per tant havia, de conformitat amb el principi de bona fe en l'execució dels convenis, d'informar els treballadors del resultat positiu net de l'exercici de referència. Afegia que en cas de que amb el resultat positiu obtingut no pogués pagar l'increment salarial corresponent per a la totalitat dels treballadors el que esqueia era, proposar una nova modificació com finalment va realitzar el mes de febrer del 2017, però el que no podia fer era ometre l'esmentada informació fins que la mateixa va ser expressament demandada per alguns treballadors, el que constituïa un incompliment greu del contracte de treball a partir del moment en que l'esmentada conducta havia comportat una pèrdua salarial important per a la part demandant.

Per a resoldre aquest extrem del recurs hem de recordar que el treballador pot rescindir unilateralment i sense preavís del contracte de treball, entre altres quan concorri: *“falta o els retards injustificats i reiterats en el pagament del salari”* (art. 97.1.c del CRL), amb el benentès que: *“La concurrència de qualsevol dels supòsits esmentats dóna dret als treballadors a exigir la indemnització corresponent al comiat injustificat, i també a les altres previstes en aquest Codi”* (art. 97.3).

En cas de resolució del contracte de treball per part del treballador a l'empara de les previsions de l'art. 97 del CRL, l'absència de pagament del salari correspon a un element objectiu que ha de ser considerat independentment de tota justificació (TSJC-131/2015). I és que hem de recordar que el pagament del salari constitueix, una de les obligacions essencials del contracte de treball a càrrec de l'empresari en defecte de la qual no existeix la necessària equivalència entre prestacions respectives.

A partir del moment en que ha estat jutjat que el salari a percebre per la treballadora havia de comprendre els increments salarials abans examinats, el desistiment de la relació laboral era justificat, i en atenció a l'argumentari de la societat recurrent reproduïm el que ja vàrem poder indicar en la Sentència TSJC-86/14: *“la sala és conscient de la desproporció que pot existir entre el manquement atribuït a l'empresa i la indemnització a satisfer al treballador. Això no obstant, la Llei no confereix cap altre remei, essent sotmès aquest Tribunal al Principi de legalitat”*.

En aquesta eventualitat, les referències que s'efectuen al respecte de l'absència d'intencionalitat o de perjudicis al treballador resulten supèrflues.

Afegirem per tal de reforçar la conclusió assolida, que la manca de pagament del salari s'assolia també al respecte de les hores extraordinàries reconegudes per la Sentència el que confirma el caràcter justificat del desistiment laboral que va intervenir.

En aquest context, el recurs d'apel·lació interposat també ha de ser rebutjat.

RECURS FORMULAT PER LA REPRESENTACIÓ PROCESSIONAL DE LA SRA. M.M.M.S.

VIII.- En primer lloc discrepa de la Sentència quan considera prescrita l'acció per a reclamar el complement salarial dels mesos de gener a maig del 2016. En aquest sentit indica que el "dies a quo" havia de situar-se el 6-3-2017 en que havia conegut que l'exercici 2015 havia generat beneficis, sostenint que aquesta Sala ja s'havia pronunciat en aquest sentit.

L'article 8 del CRL preveu que les accions derivades del contracte de treball prescriuen al cap d'un any, i l'article 82.2 preveu: *"El salari s'ha de satisfer seguint el principi de postremuneració, per feina realitzada, a la fi del període de pagament que s'hagi pactat sense que, en cap cas, el pagament del salari pugui tenir una periodicitat superior a un mes"*. I al respecte del dies a quo, aquesta Sala ha pogut recordar que el termini de prescripció comença a córrer a partir del moment en que el dret del treballador ha quedat vulnerat i que en matèria de salaris esdevé en el moment en que el mateix era exigible (cfr. TSJC-64/12, TSJC-280/11 i TSJC-371/2014).

Malgrat els esmentats pronunciaments jurisprudencials, la part insisteix en que el dies a quo s'ha de situar en el moment en que va tenir coneixement que els comptes de la demandada eren beneficiaris però aquest raonament no es pot admetre. En efecte per raó dels resultats positius, l'increment salarial era degut des del primer mes de l'any 2016 i no podem obviar que ens trobem davant d'un supòsit de prescripció extintiva, *"(···) és a dir que produeix l'extinció del dret pel transcurs del temps, i és diferent de la prescripció adquisitiva en la qual l'error de dret d'una de les parts o la mala fe pot tenir efectes sobre la seva validesa. La prescripció extintiva es basa en la presumpció d'abandonament o renúncia que la inacció del titular del dret sembla implicar; té per objecte la seguretat jurídica en no deixar pendent abusivament el dret a reclamació. La seva utilitat*

és la pau jurídica i social, i només pot ésser interrompuda, tal i com ho preveu el Dret Romà, per un reconeixement tàcit o exprés de la quantitat reclamada per part del deutor, o per una manifestació fefaent per part del creditor, de la seva voluntat en curs del termini de prescripció, d'exercir el seu dret. (...) Tampoc no es pot prendre en consideració el fet al·legat pel treballador que l'empresa hagi enganyat el mateix, ja que pertocava al Sr. A.S.A. demanar al seu empleador les justificacions necessàries al càlcul de les seves participacions als beneficis, i en cas de negació per part de l'empresa, i/o de sospita de frau, d'entaular la reclamació judicial escaient. En conseqüència, no existeix cap causa d'interrupció de la prescripció i s'ha de considerar que les reclamacions del Sr. A. S.A. en concepte de pagament de les participacions als beneficis pels exercicis 1998 i 1999 han prescrit" (Sentència de 16-2-2006, recull 2724). Aquestes disposicions són "mutatis mutandis" extrapolables al supòsit que s'examina, doncs en definitiva corresponia a la treballadora reclamar el compte de resultats de l'empresa a cada tancament anyal per tal de verificar la vigència de l'acord de 2012 o si pel contrari, el seu salari havia de veure's incrementat.

Sosté la part recurrent que la Sentència TSJC-015/05 confirmaria les seves pretensions però aquest no és el cas. En aquest procediment s'interposava una acció en responsabilitat extracontractual a través de la qual es reclamava una indemnització pels danys i perjudicis causats per l'incompliment per part del demandat, empresari, de la seva obligació legal, de declarar els seus empleats i satisfer les corresponents cotitzacions prop de la CASS. En aquesta situació, les regles relatives a la prescripció i especialment al dies a quo són diferents de les que resulten del CRL, de tal manera que les seves previsions no poden ser traslladades al supòsit que examinem.

Per tot l'exposat, aquest motiu del recurs articulat ha de ser rebutjat.

IX.- En segon terme i amb caire subsidiari a l'anterior sosté que la reclamació que s'articulava en relació al salari del mes de maig de 2016 no es trobava prescrita.

Correspon a qui invoca que determinada acció es troba prescrita provar l'efectiva concurrència dels elements que vertebren les seves indicacions. En el supòsit que s'examina la societat XXX, SAU en cap moment ha acreditat la concreta data en que intervenia el pagament del salari del mes de maig de 2016, en quina eventualitat ha de considerar-se, que en mèrits de la regla de la post remuneració resultant de l'art. 83.2 CRL, el salari era degut, com a molt aviat el darrer dia de la mensualitat corresponent (31 de maig). En aquesta eventualitat l'acció en reclamació del complement salarial del mes de maig del 2016 no es trobava prescrita quan el 30 de maig del 2017, la Sra. M. efectuava la reclamació corresponent.

El recurs subsidiari articulat per tant haurà de prosperar. En conseqüència, escaurà modificar la Sentència en el sentit de condemnar la demandada a satisfer la suma de 189,43.- € corresponent al salari fix del mes de maig del 2016 que haurà d'augmentar-se dels interessos legals a comptar del 4 de juny del 2016 tal i com la part recurrent ho exigeix.

X.- El darrer motiu del recurs que interposa la representació processal de la treballadora intervé en relació als interessos de la indemnització sostenint que els mateixos s'havien de fixar des de la data de la contesta a la demanda i no des de la data de la Sentència com fixava la Sentència recorreguda.

Aquest motiu del recurs no pot prosperar per les raons següents. L'art. 97.3 es remet, a efectes de la indemnització del desistiment justificat a aquella que l'art. 98.1 fixa per al comiat injustificat. Segons aquest darrer precepte: "L'acomiadament fet en forma indeguda, l'acomiadament improcedent i l'acomiadament injustificat comporten, en els contractes per durada indeterminada, una indemnització a la persona treballadora no inferior a 45 dies de salari per any de servei a l'empresa fins a un màxim de 30 mensualitats, **que és fixada per la jurisdicció competent**". D'aquest precepte s'extreu que fins a que la jurisdicció no fixi la indemnització escaient, cap indemnització esdevé exigible i per tant no pot existir mora, de tal manera que els interessos

correran a partir del moment en que la mateixa resulti fixada com de manera encertada ha establert la Sentència recorreguda.

XI.- Atesa la desestimació íntegra del recurs d'apel·lació interposat per la societat XXX, SAU i l'estimació mínima del recurs articulat per la Sra. M.M.M. S., escau imposar a la societat demandada el pagament de les costes ocasionades en aquesta alçada doncs és jurisprudència constant i reiterada que en l'àmbit laboral l'estimació encara que sigui parcial del recurs articulat pel treballador comporta que les costes hagin de ser imposades al patró.

Vistos la legislació vigent i els Usos i Costums aplicables al present cas,

La Sala Civil del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra,

DECIDEIX

ESTIMAR parcialment el recurs d'apel·lació interposat per la Sra. M.M. M.S. i DESESTIMAR el recurs d'apel·lació interposat per la societat XXX, SAU contra la Sentència de data 3-5-2018, que modifiquem parcialment en el sentit d'afegir a la seva part dispositiva, la condemna de la societat demandada ha satisfer la suma de 189,43.- € corresponent al salari fix del mes de maig del 2016 que haurà d'augmentar-se dels interessos legals a comptar del 4 de juny del 2016.

Escau imposar a la societat XXX, SAU les costes ocasionades en aquesta alçada.

Així per aquesta nostra resolució, de la qual en serà tramés testimoni a l'Hble. Presidenta de la Batllia, per al seu coneixement i als efectes escaients, definitivament jutjant, ho pronunciem, manem i signem.